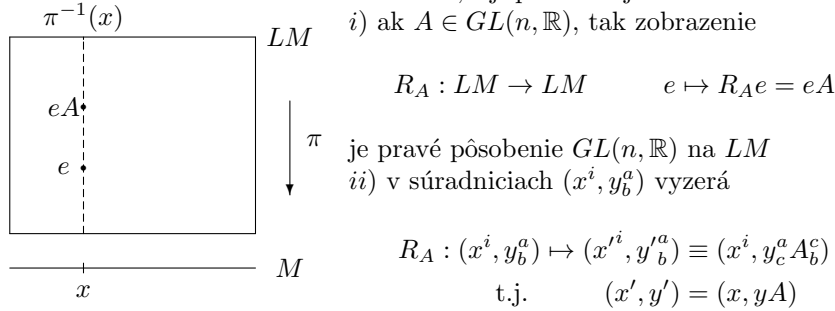

Domáce úlohy k predmetu
KONEXIE A KALIBRAČNÉ POLIA
Marián Fecko
Letný semester 2025/2026

K prednáške z 19.2.2026

19.1.3 Nech $\pi : LM \rightarrow M$ je fibrácia repérov. Ukázať, že na variete LM máme prirodzenú štruktúru pravého $GL(n, \mathbb{R})$ -priestoru kompatibilného s fibrováním, t.j. podrobnejšie že
i) ak $A \in GL(n, \mathbb{R})$, tak zobrazenie

iii) toto pôsobenie je *voľné* ((13.4.14), všetky stacionárne podgrupy sú tri-
viálne) a *vo vláknach tranzitívne*
iv) toto pôsobenie je *vertikálne*,

$$\pi \circ R_A = \pi$$

t.j. transformuje body LM vždy len v rámci jedného vlákna (na obrázku zvislá prerušovaná čiara)

bez čísla Predstavme si, že na n -rozmernej variete M máme aj metriku a orientáciu, takže môžeme hovoriť o *pravotočivých ortonormovaných* repéroch. Podobne ako sme uvažovali varietu LM , definujeme varietu OM , ktorej bodmi budú všetky pravotočivé ortonormované repéry vo všetkých bodoch variety M .

- i) Aký je rozmer variety OM ?
- ii) Pre $M =$ euklidovská rovina zavedte explicitne lokálne súradnice na OM !
- iii) Aká grupa pôsobí *všeobecne* na OM ?
- iv) Ako vyzerá v súradniciach toto pôsobenie pre prípad z časti ii)?

K prednáške z 26.2.2026

19.2.1 Nech $\hat{\omega}$ sú formy konexie ∇ voči repérnemu poľu $e(x)$ v oblasti $\mathcal{O}$ a nech (x^i, y_b^a) sú súradnice v $\hat{\mathcal{O}} \equiv \pi^{-1}(\mathcal{O})$ zavedené voči $e(x)$ (19.1.1). Definujme v oblasti $\hat{\mathcal{O}} \equiv \pi^{-1}(\mathcal{O})$ maticovú 1-formu

$$\omega \equiv \omega_{\mathcal{O}} := y^{-1}(\pi^*\hat{\omega})y + y^{-1}dy$$

t.j. detailne $\omega_b^a := (y^{-1})_c^a(\pi^*\hat{\omega}_d^c)y_b^d + (y^{-1})_c^a dy_b^c$

Overiť, že

i) ak to isté zopakujeme v oblasti $\mathcal{O}'$ s repérnym poľom e' (pričom na prieniku s $\mathcal{O}$ platí $e' = eA(x)$) a súradnicami $(x'^i, y_b'^a)$ vztiahnutými voči nemu, tak na prieniku $\hat{\mathcal{O}} \cap \hat{\mathcal{O}}'$ platí

$$\omega_{\mathcal{O}} = \omega_{\mathcal{O}'}$$

Vďaka tomu je na LM vlastne definovaná *globálna* maticová 1-forma

$$\omega \equiv \omega_b^a E_a^b \in \Omega^1(LM, gl(n, \mathbb{R}))$$

Túto globálnu 1-formu ω na LM s hodnotami v $gl(n, \mathbb{R})$ budeme volať *forma konexie*.

Návod: i) pomocou (19.1.3) a (15.6.2)

$$\begin{aligned} \omega_{\mathcal{O}'} &:= y'^{-1}(\pi^*\hat{\omega}')y' + y'^{-1}dy' \\ &= (A^{-1}y)^{-1}(\pi^*(A^{-1}\hat{\omega}A) + \pi^*(A^{-1}dA))A^{-1}y + (A^{-1}y)^{-1}d(A^{-1}y) = \dots \\ &= \omega_{\mathcal{O}} \end{aligned}$$

(uvedomiť si, že súradnicový zápis $\pi^*\hat{\omega}$ a π^*A je taký istý, ako zápis $\hat{\omega}$ a A)

ii) v každej konkrétnej oblasti $\hat{\mathcal{O}}$ je $\omega := \omega_{\mathcal{O}}$; výpočet ukazuje, že táto definícia nezávisí od výberu súradníc a repérneho poľa na $\mathcal{O}$

19.2.4 Overiť, že forma konexie ω

i) je typu Ad, t.j. správa sa voči akcii R_A grupy $GL(n, \mathbb{R})$ na LM nasledovne

$$R_A^*\omega = Ad_{A^{-1}}\omega \equiv A^{-1}\omega A$$

alebo podrobnejšie

$$R_A^*\omega_b^a = (A^{-1})_c^a \omega_d^c A_b^d$$

ii) spĺňa identitu

$$\langle \omega, \xi_C \rangle = C$$

kde ξ_C je fundamentálne pole akcie R_A zodpovedajúce $C \in gl(n, \mathbb{R})$
iii) spĺňa tiež identity

$$\begin{aligned}\mathcal{L}_{\xi_C} \omega &= -\text{ad}_C \omega \equiv -[C, \omega] \\ i_{\xi_C} \omega &= C \\ i_{\xi_C} d\omega &= -[C, \omega]\end{aligned}$$

Návod: *i)*, *ii)* priamy výpočet v súradniciach, (19.1.3), (19.1.4), (19.2.1) *iii)* prvá je infinitezimálna verzia *i)* (položť $A(t) = \exp(tC)$ a derivovať v nule), tretia kombináciou prvých dvoch (6.2.8)

K prednáške z 5.3.2026

19.3.7 Overiť, že (aj) podľa Frobeniovho kritéria je distribúcia $\mathcal{D}$ z úlohy (19.3.4) a (19.3.5) neintegrovateľná

Návod: $[e_1, e_2] = -2\partial_z \neq ae_1 + be_2$

• V jazyku ohraničujúcich 1-foriem θ^i Frobeniovo kritérium hovorí, že distribúcia $\mathcal{D}$ je integrovateľná práve vtedy, keď pre ľubovoľné vektory $U, V \in \mathcal{D}$ platí $d\theta^i(U, V) = 0$, t.j. keď *ohraničenie* všetkých 2-foriem $d\theta^i$ na distribúciu $\mathcal{D}$ dáva nulu:

$$\mathcal{D} \text{ integrovateľná} \quad \Leftrightarrow \quad \{U, V \in \mathcal{D} \Rightarrow d\theta^i(U, V) = 0\}$$

19.3.9 Overiť, že (aj) podľa tejto verzie Frobeniovho kritéria je distribúcia $\mathcal{D}$ z úlohy (19.3.4) neintegrovateľná

Návod: $d\theta(e_1, e_2) = 2 (\neq 0)$

• Spomeňme ešte, že formová verzia Frobeniovho kritéria sa niekedy dá nájsť aj ako (ekvivalentné) tvrdenie, že $\mathcal{D}$ je integrovateľná práve keď existuje $(n-k)^2$ 1-foriem σ_j^i takých, že platí $d\theta^i = \sigma_j^i \wedge \theta^j$

$$\mathcal{D} \text{ integrovateľná} \quad \Leftrightarrow \quad \{\exists \sigma_j^i : d\theta^i = \sigma_j^i \wedge \theta^j\}$$

19.3.10 Overiť, že (aj) podľa tretej verzie Frobeniovho kritéria je distribúcia $\mathcal{D}$ z úlohy (19.3.4) neintegrovateľná

Návod: $d\theta = 2dx \wedge dy \neq \sigma \wedge \theta$ pre žiadnu 1-formu σ (skúsiť $\sigma = adx + bdy + cdz$ a dostať spor)

K prednáške z 12.3.2026

bez čísla Uvažujme múdrosti, ktoré sme sa naučili o fibrácii repérov $\pi : LM \rightarrow M$, pre prípad $M = S^1 =$ kružnica. Ako lokálnu súradnicu na nej budeme používať bežný uhol φ .

- i) Ako vyzerajú teraz súradnice typu (x^i, y_b^a) ? A ako projekcia π ?
- ii) Ako v nich vyzerá akcia grupy $GL(n, \mathbb{R})$ a fundamentálne pole ξ_C ?
- iii) Ako v nich vyzerá *najvšeobecnejšia* forma konexie ω ?
- iv) Ako potom vyzerá *explicitne* horizontálny zdvih vektorového poľa?
- v) Ako v nich vyzerá *najvšeobecnejšie vertikálne* vektorové pole?

bez čísla Uvažujme ešte raz ten prípad $M = S^1 =$ kružnica.

- i) Ako v nich vyzerá najvšeobecnejší horizontálny vektor?
- ii) Ako vyzerajú (a koľko ich je) horizontálne zdvihy $H_i \equiv \partial_i^h$?
- iii) Zvoľte nejakú úplne konkrétnu formu konexie a urobte horizontálny zdvih (v jej zmysle) krivky $\varphi(t) = t!$

Poznámka: Keď poriadne dopočítate tie dve veci z prednášky, ktoré som tam len začal a explicitne nedorobil, ľahko zvládnete pojem „horizontálny zdvih poľa” (z 19.4.4, napr. koniec návodu :-)) a krivky z 19.5.2 (ten bol aj na prednáške).

K prednáške z 19.3.2026

bez čísla Podľa prednášky je vektorové pole na M nahraditeľné vhodným zobrazením

$$\Phi^v : LM \rightarrow \mathbb{R}^n \quad e \mapsto \Phi^v(e) \equiv \hat{v}$$

Prakticky (v súradniciach (x^i, y_b^a)) to je (rozmyslite si) sada funkcií

$$\hat{v}^a(x, y)$$

Vhodné zobrazenie Φ^v je také, ktoré spĺňa (abstraktne zapísanú) podmienku

$$\Phi^v(eA) = A^{-1}\Phi^v(e)$$

- i) Napíšte túto podmienku v súradnicovom balení (t.j. pre funkcie $\hat{v}^a(x, y)$).
  - ii) Nájdite explicitne jej všeobecné riešenie.
  - iii) Určte to riešenie, ktoré zodpovedá vektorovému poľu $V = V^a(x)e_a$, kde e_a je repérne pole, voči ktorému sa zaviedli súradnice (x^i, y_b^a)
  - iv) Zopakujte to isté pre *kovektorové* pole $\alpha = \alpha_a(x)e^a$.
- Návod: ii) napíšte podmienku z i) pre $y =$ jednotková matica